

Tajomný Karbid

Moje spomienky na dobrodružstvá s karbidom vápnika patria k prvým praktickým dotykom s tajomstvami chémie. Viažu sa ešte na posledné roky na osemročanke, asi 1959–1960, a na priateľstvo so spolužiakom Milanom Šúrym. Milan býval v úzkej, strmej uličke nad Botanickou záhradou. Chodieval som k nemu – v zime sa tam dobre sánkovalo. Bol to asi on, kto ma upozornil na skládku použitého karbidu. Kde presne to bolo, neviem, ale akosi sa mi to spája s blízkosťou Hájika. Tam sme s Milanom podnikali výlety a odnášali si hrudky karbidu, ktoré boli ešte ako-tak aktívne. V čom spočívalo chemické tajomstvo uvoľňovania horľavého plynu z nich, to som ešte nevedel. Fascinovalo ma však, že vo voľne pohodenom kameni sa skrýva horľavý plyn, ktorý možno z neho tak jednoducho uvoľniť. Až neskôr som sa dozvedel, že karbid vápenatý nie je nerast (hoci sa údajne v prírode veľmi vzácné vyskytuje), ale že je to produkt tavenia uhlia (koku) s oxidom vápenatým.

Skúšali sme to. Po nakvapkaní vody na hrudku sa uvoľňoval plyn s typickým zápachom, ktorý v karbidovej lampe horí modrým plameňom. To nám dalo impulz, aby sme si zohnali nejaké karbidové lampy a vyskúšali, ako svietia. Podarilo sa, ba neskôr som dostal – už neviem od koho – do daru špeciálnu štvorhrannú (zrejme okrasnú) karbidovú lampu so sklami inej farby na každej strane, ktoré sa dali vyberať. Pokusy s karbidom nadobúdali nebezpečnejšie rozmery, keď som sa pokúšal vyrobiť akési molotovove kokteily z *krachelkových* (malinokových) fľašiek. Zohnať ich nebol problém, lebo v Bryndziarni bola vtedy *krachelkáreň* – plnička malinoviek. Nebezpečenstvo spočívalo v tom, že výbuch zmesi vody s karbidom vo fľaške sa nedal načasovať ani diaľkovo odpáliť. Našťastie som si to nebezpečenstvo včas uvedomil, zanechal tieto pokusy a venoval sa slabo-prúdovej technike.

Peter Gemeiner

Peter Gemeiner a Milan Šúry, objavitelia skládky karbidu, chodili v školskom roku 1959/1960 do 8. A triedy „dolnej“ školy. V prvom rade zľava B. Mozolová, M. Lechmaníková, Ž. Nemčoková, triedna učiteľka Silvia Košťalová, G. Kallová, M. Benešová, A. Bačíková a A. Borgulová, v druhom rade C. Mozola, S. Moravčík, M. Zachar, I. Turček, M. Súkenník, E. Šebová, L. Haštová, L. Cibulová, Z. Jesenská, P. Gemeiner, J. Cicka, M. Šúry, N. Polkoráb, v treťom rade J. Michna, Ladziarsky, J. Lacko, I. Čelár, V. Chrien, E. Klaus, J. Chrenko, Augustín alebo M. Kokles, S. Kašiar, J. Ďurica, T. Vazan, T. Greguss, Lupták, D. Bosák [Archív Petra Gemeinera]

